

PROEFSTATION VOOR DE RUNDVEEHOUDERIJ

Snijmaiskuil en/of graskuil in rantsoenen voor vleesstieren

Groei - Voederverbruik - Slachtkwaliteit

Verslag van onderzoek op ROC de Vlierd van 1976-1980

Ing. H. E. Harmsen
A. Westera

PROEFSTATION VOOR DE RUNDVEEHOUDERIJ
Lelystad

SNIJMAISKUIL EN/OF GRASKUIL

IN RANTSOENEN VOOR VLEESSTIEREN

Maize silage and/or witted grass silage in
rations for beefbulls

Groei

Voederverbruik

Slachtkwaliteit

Verslag van onderzoek op ROC de Vlierd van 1976 - 1980

(Summary in English)

Ing. H.E. Harmsen
A. Westera

INHOUDSOPGAVE

	<u>blz.</u>
1. Inleiding	5
2. Opzet proef	6
2.1 Groepsindeling en proefschema	6
2.2 Start en einde proefperiode	7
2.3 Aantal stieren en uitval	7
3. Kwaliteit verstrekte voeders	9
3.1 Ruwvoer	9
3.2 Krachtvoer	10
4. Resultaten proeven 1 en 2	11
4.1 Gewichten, groei en slaachtkwaliteit	11
4.2 Gewichtsverloop tijdens proefperiode	13
4.3 Voeropname en kosten	15
4.4 Verschillen in opbrengsten en kosten	16
5. Resultaten proeven 3 en 4	18
5.1 Gewichten, groei en slaachtkwaliteit	18
5.2 Gewichtsverloop tijdens de proefperiode	20
5.3 Voeropname en kosten	20
5.4 Verschillen in opbrengsten en kosten	23
6. Gewichtstraject en standaardafwijking	25
7. Discussie	27
7.1 Gezamenlijke bewerking van de vier proeven	27
7.2 Groei stieren bij verschillende soorten ruwvoer	28
7.3 Groei stieren bij verschillende VEEI opname	30
8. Samenvatting	32
9. Literatuur	36
10. Bijlagen	

TABLE OF CONTENTS

	<u>page</u>
1. Introduction	5
2. Design of experiment	6
2.1 Allocation and experimental scheme	6
2.2 Start and end of experimental period	7
2.3 Number of bulls and drop-outs	7
3. Quality of feed supplied	9
3.1 Roughage	9
3.2 Concentrates	10
4. Results experiments 1 and 2	11
4.1 Weights, growth and carcass quality	11
4.2 Course of weights during experimental period	13
4.3 Feed intake and costs	15
4.4 Differences between returns and costs	16
5. Results experiments 3 and 4	18
5.1 Weights, growth and carcass quality	18
5.2 Course of weights during experimental period	20
5.3 Feed intake and costs	20
5.4 Differences between returns and costs	23
6. Weights and standard deviation	25
7. Discussion	27
7.1 Joint compilation of the four experiments	27
7.2 Growth of the bulls with different kind of roughage	28
7.3 Growth of the bulls with different VEVI intake	30
8. Summary	34
9. Literature	36
10. Annexes	

1. INLEIDING

Voederkosten, groei en slachtrijpheid van vleesstieren bepalen naast de aan- en verkoopprijzen en de hoogte van de algemene kosten in sterke mate de rentabiliteit van de stierenvleesproduktie. De vleesveehouder is diegene die in hoofdzaak invloed kan uitoefenen op het efficiënt gebruik van de voedermiddelen en daarmee uiteindelijk op de voederkosten.

Goede resultaten zijn verkregen door vanaf de opfok onbeperkt goede snijmaiskuil aangevuld met 2 tot 3 kg krachtvoer te voeren. De aldus slachtrijp gemaakte stieren voldoen aan de wensen van de vleeshandel (consument) door een goede be vleesdheid, weinig vet en een slachtgewicht van ongeveer 300 kg.

Het is echter mogelijk met een minder energierijk rantsoen de groei van de stieren te verlagen. Men kan de stieren dan op een later tijdstip afleveren, maar dan op een hoger eindgewicht waarop ze optimaal slachtrijp zijn. Hier staat tegenover dat een langere groeiperiode extra onderhoudsvoer vraagt met als gevolg hogere voederkosten. Uit een liniare programmering (Van der Straten) bleek dat hogere voederkosten van grote invloed waren op de rentabiliteit van de vleesproduktie.

Het voeren van hooi, voordroogkuil of vers gras, met vaak minder energie per kg droge stof, zou mogelijk een te vroege vervetting tegen kunnen gaan. Bovendien is bij veel vleesveeproducenten een gedeelte van het bedrijf minder geschikt voor maisteelt. Hiervan zouden dan gras of graslandprodukten als ruwvoer voor de stieren beschikbaar kunnen komen.

In twee proeven is nagegaan in hoeverre naast snijmaiskuil met voordeel voordroogkuil ingepast kan worden in het rantsoen van vleesstieren. In twee andere proeven is vooral nagegaan wat de invloed van voordroogkuil en snijmaiskuil op de slachtrijpheid van stieren is bij een gelijk energieniveau. De proeven zijn uitgevoerd op het regionaal onderzoekcentrum voor de rundveehouderij "De Vlierd".

2. OPZET VAN DE PROEF

2.1 Groepsindeling en proefschema

Na een gezamenlijke opfok en een korte overgangsperiode begonnen de proeven waarbij de stieren varieerden in gewicht tussen de 120 en 150 kg. Per proef was de ene helft van de stieren gehuisvest in een geïsoleerde stal en de andere helft in een ongeïsoleerde stal. Per stalgebouw zijn vier proeven uitgevoerd. De proeven 1 en 2 omvatten de volgende objecten.

Groep	Soort ruwvoer	Krachtvoer 1000 VEVI
A	snijmaiskuil/maize silage	2 kg 28% vre
B	snijmaiskuil + voordroogkuil */ maize s. + wilted grass s.	2 kg 12% vre
C	Voordroogkuil/wilted grass s.	2 kg 12% vre
D	Voordroogkuil/wilted grass s.	4 kg 12% vre
Group	Roughage	Concentrates 1000 VEVI

* In dit rapport wordt met voordroogkuil steeds bedoeld : voordroogkuil van gras.

Voor de proeven 3 en 4 waren de objecten als volgt.

Groep	Soort ruwvoer	Krachtvoer 1000 VEVI
A	Alleen snijmaiskuil/only maize silage	2 tot 3 kg 18% vre
B	Eerst snijmaiskuil, later voordroogkuil/ first maize s., later wilted grass s.	Hoeveelheid tot energieniveau van groep A/Amount till level of group A
C	Eerst voordroogkuil, later snijmaiskuil/ first wilted grass s., later maize s.	
D	Alleen voordroogkuil/only wilted gr. s.	
Group	Roughage	Concentrates 1000 VEVI

In de proeven 1 en 2 werd de voordroogkuil en de snijmaiskuil éénmaaldaags apart verstrekt. Er was geen voermengwagen aanwezig. Vanwege het betrekkelijk kleine aantal stieren werden steeds kleine hoeveelheden voordroogkuil of snijmaiskuil uitgehaald. Hierdoor ontstond een te lage voersnelheid van de kuil en snel broei. Voor de proeven 3 en 4 zijn de kuilen minder hoog en smaller gemaakt.

Bij een beperkt aantal stieren per bedrijf is ervaren dat het moeilijk is dagelijks te voeren zonder kwaliteitsverlies van het kuilvoer uit een snijmaiskuil en een voordroogkuil.

2.2 Start en einde proefperiode

Tabel 1 geeft een overzicht van het begin van de proeven en de tijdstippen van aflevering.

Tabel 1 Data begin, aflevering en duur (in dagen) van de proef

Proef	Begin	Aflevering				Duur			
		Groep A	B	C	D	A	B	C	D
1	27-4-1977	7-4	15-4	21-4	19-4	345	353	359	357
2	1-7-1977	25-6	2-7	12-12	4-7	359	366	529	368
3	28-4-1978	11-4	28-5	19-4	19-6	348	395	356	417
4	12-9-1978	21-11	12-12	20-11	9-1	435	456	434	484

Experiment	Start	Delivery (group)	Duration

Table 1 Start, delivery and duration (in days) of experiment.

Door het streven naar de optimale slachtrijpheid zijn grote verschillen ontstaan in de duur van de proefperiode. De kleine verschillen, meestal enkele dagen, zijn meer het gevolg van het niet op éénzelfde dag kunnen afleveren van een groot aantal stieren. Wegens plaatsgebrek zijn de stieren van proef 1-C onvoldoende "slachtrijp" afgeleverd. In proef 2-C zijn de stieren zeer lang aangehouden om ze toch maar enigszins slachtrijp te krijgen.

2.3 Aantal stieren en uitval

Tabel 2 geeft een overzicht van het aantal stieren in elke proef en het aantal stieren dat vroegtijdig is afgeleverd.

Tabel 2 Aantal stieren bij start en aflevering; en uitval.

Proef	1				2				3				4			
	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D
Bij start	21	21	22	22	20	20	19	19	20	20	20	22	19	19	18	19
Aflevering	20	19	21	20	20	18	18	19	20	20	19	21	17	17	17	18
Uitval	1	2	1	2	-	2	1	-	-	-	1	1	2	2	1	1
Experiment	1				2				3				4			
	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D

Table 2 Number of bulls at start and delivery and number of drop-outs.

De stieren die tijdens de proefperiode uitvielen, werden ook opgeruimd. Na een eventuele genezing zouden deze stieren zowel om proeftechnisch als ook om praktische redenen niet weer in hun groep terug kunnen.

Een overzicht van de redenen van vroegtijdige aflevering ziet er als volgt uit.

Proef	Reden van afvoer (aantal)
1	4 stieren longafwijkingen + 2 stieren kreupel
2	2 stieren longafwijkingen + 1 stier afgetrapte staart
3	1 stier longafwijkingen + 1 stier gewrichtsontsteking
4	2 stieren longafwijkingen + 4 stieren kreupel

De longafwijkingen waren meestal ontstaan uit een niet geheel herstelde longontsteking als kalf. Het aantal kreupele stieren is vrij hoog. Dit is vermoedelijk vooral veroorzaakt door het elkaar besparingen van de stieren.

Het percentage vroegtijdige afgeleverde stieren tijdens de proefperiode van gemiddeld 398 dagen, bedraagt 5,3 %. Verschillen in uitval tussen de groepen komen niet voor, men mag aannemen dat de voeding van snijmais-kuil en/of voordroogkuil niet van invloed was op de uitval.

3. KWALITEIT VAN DE VERSTREKTE VOEDERS

3.1 Ruwvoer

Tabel 3 geeft een overzicht van het voeren van voordroogkuil en/of snijmaiskuil en de kwaliteit van het verstrekte ruwvoer.

Tabel 3 Perioden en kwaliteit ruwvoer.

Soort ruwvoer in periode.....	Droge stof (%)	Gehalte in ds	
		vre	VEVI
<u>1. Vers gras/Fresh grass</u>			
18.5 - 17.10 1977	16,1	145	938
<u>2. Voordroogkuil/Wilted grass silage</u>			
19.7 - 24.11 1977	67,0	117	862
25.11- 31.3 1978	61,0	187	968
1.4 - 11.5 1978	62,0	137	822
12.5 - 20.6 1978	56,0	145	768
21.6 - 17.10 1978	40,0	120	800
18.10- 11.1 1979	65,0	136	940
12.1 - 16.3 1979	64,0	104	811
17.3 - 30.5 1979	55,0	161	828
31.5 - 30.10 1979	49,0	114	755
31.10- 9.1 1980	54,6	115	780
<u>3. Snijmaiskuil/Maize silage</u>			
18.5 - 17.9 1977	31,0	48	969
18.9 - 8.2 1978	25,1	42	946
9.2 - 8.8 1978	26,2	41	1038
9.8 - 5.12 1978	21,0	48	950
6.12 - 2.2 1979	27,0	54	955
3.2 - 1.9 1979	26,0	60	977
<u>4. Verse snijmais/Green maize</u>			
2.9 - 30.10 1979	19,0	60	915 a)

Kind of roughage in period.....	DM (%)	Contents in DM	
		dcp	VEVI

Table 3 Periods and quality of roughage

a) Gevoerde snijmais die onvoldoende rijp was/not yet mature enough.

In het weideseizoen van 1977 is aan de stieren van proef 1 vers gras op stal gevoerd in plaats van voordroogkuil. Tijdens de dagen dat de opname aan vers gras werd vastgesteld, werden monsters genomen voor droge-stof onderzoek. Van de aanwezige droge-stof monsters van het gras werd een mengmonster gemaakt voor het voederwaarde-onderzoek. Alle mon-

sters zijn onderzocht op het Bedrijfslaboratorium voor Grond- en Gewasonderzoek te Oosterbeek.

De voordroogkuil had een hoog droge-stofgehalte. Van enkele partijen was de ammoniakfractie tussen de 12 en 15 iets te hoog. Van drie partijen voordroogkuil ligt de voederwaarde beneden de 800 VEVI.

De snijmaiskuilen waren van regelmatige kwaliteit. Een uitzondering vormde de partij snijmaiskuil die is verstrekt in de periode van 9 augustus tot 5 december 1978. Deze partij had een erg laag droge-stofgehalte. Ook de vers gevoerde snijmais had een laag droge-stofgehalte.

3.2 Krachtvoer

Tijdens de proefperiode werden, afhankelijk van het eiwitgehalte van het ruwvoer verschillende soorten krachtvoer verstrekt. De samenstelling van de gevoerde krachtvoerbrok was als volgt.

Krachtvoer	
80 vre	1000 VEVI
120 vre	1000 VEVI
180 vre	1000 VEVI
280 vre	1000 VEVI
Concentrates	

Het krachtvoer werd steeds in "voorkoop" gekocht met de opdracht dat het aan de hiervoor genoemde gehalten moest voldoen.

4. RESULTATEN PROEVEN 1 EN 2

4.1 Gewichten, groei en slachtkwaliteit.

De resultaten van de proeven 1 en 2 en het gemiddelde ervan zijn weergegeven in tabel 4. Het betreft de lengte van de proefperiode, de gewichten, de groei en de slachtkwaliteit.

Tabel 4 Lengte proefperiode, gewichten, groei en slachtkwaliteit van proef 1 en 2 (M = Snijmaiskuil; VK = Voordroogkuil)

Proef	1				2				Gemiddeld			
	M	M+VK	VK	VK	M	M+VK	VK	VK	M	M+VK	VK	VK
Ruwvoer												
Krachtvoer												
(kg/dag)	2,2	2,2	2,1	3,9	2,2	2,2	2,5	4,2	2,2	2,2	2,3	4,1
Proefperiode (dgn)/Exp.period (days)												
	345	353	359	357	359	366	529	368	352	360	444	362
Gewichten (kg)/BW (kg)												
-bij start/at start												
	138	138	137	138	140	140	140	144	139	139	139	141
-bij aflevering/at delivery												
	522	511	474	509	530	516	605	508	526	514	540	508
-na slachten/slaughtered												
	303	294	263	292	315	299	345	297	309	296	304	294
Aanhoudingspercentage/Killing-out perc.												
	58,0	57,5	55,5	57,4	59,4	57,9	57,0	58,5	58,7	57,6	56,3	57,9
Groei (g p.d.p.d.)/growth (per head per day)												
	1113	1057	939	1039	1086	1027	879	989	1099	1042	903	1014
Groei bij aanhouding van 58%/Growth with killing-out 58%												
	1113	1048	899	1028	1112	1025	864	998	1112	1035	881	1012
Klassering(IVO-methode)/Graduating(IVO-method)												
-bevleesheid/meatiness												
	4.0	4.0	4-	4.0	4.0	4-	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0
-bedekkend vet/fat deposit												
	3.0	3.0	2+	3-	3.0	3-	3.0	3-	3.0	3.0	3-	3-
-inwendig vet/interior fat												
	3.0	3.0	2.0	3-	3.0	3-	3.0	2+	3.0	3.0	2+	3-
-Coveco klasse/Coveco graduation												
	A3	A3	A5	A4	A4	A4	A3	A4	A3,5	A3,5	A4	A4
Experiment												
Roughage												
Concentrates												
(kg/day)												

Table 4 Duration experiments, weights, growth and carcass quality of experiments 1 and 2 (M = Maize Silage, VK = Wilted grass silage)

Uit tabel 4 blijkt een groot verschil tussen de afleveringsgewichten van de groepen stieren met uitsluitend voordroogkuil en lage krachtvoergift in proef 1 en 2. De stieren van proef 1 moesten wegens

plaatsgebrek gelijk met andere groepen stieren worden afgeleverd. De "slachtrijpheid" was toen, gezien de cijfers voor bedekkend en inwendig vet, nog verre van optimaal. In proef 2 moest de overeenkomstige groep stieren zeer lang worden aangehouden voor de optimale slachtrijpheid.

Als meest gunstige groep voor gemiddelde groei, aanhoudingspercentage en slachtgewicht komt de groep naar voren die vanaf de start van de proef alleen snijmaiskuil als ruwvoer heeft gehad. Hierop volgt de groep die snijmaiskuil en voordroogkuil als ruwvoer heeft gehad. De verhouding snijmais : voordroogkuil was in proef 1 op basis van de verstrekte VEVl-waarde 49 % snijmais en 51 % voordroogkuil en 54 % snijmais en 46 % voordroogkuil in proef 2. Bij een gelijk krachtvoerniveau blijft de groep "snijmais + voordroogkuil" in groei gemiddeld 77 gram per dier per dag achter ten opzichte van alleen snijmais als ruwvoer. Mede door het lagere aanhoudingspercentage blijft het geslachtgewicht zelfs met gemiddeld 13 kg achter.

De groepen stieren die alleen voordroogkuil met een kleine hoeveelheid krachtvoer (Groep C) kregen, bleven ver achter in groei. Bij het aangenomen gelijk aanhoudingspercentage is de gemiddelde groei van de twee groepen stieren 231 gram per dier per dag lager dan van stieren met alleen snijmaiskuil als ruwvoer. De stieren met alleen voordroogkuil zijn gemiddeld ook 92 dagen langer aangehouden, terwijl het geslachtgewicht toch 5 kg beneden dat van de stieren met snijmaiskuil bleef. In proef 1 waren de stieren van groep C door gelijktijdige aflevering met de andere groepen stieren onvoldoende slachtrijp. In proef 2 werden de stieren 170 dagen langer aangehouden en toen slachtrijp op een hoger eindgewicht afgeleverd.

Door de stieren met voordroogkuil extra krachtvoer (1,8 kg) te geven (groep D), treedt een flinke groeiverbetering op ten opzichte van groep C (een lage krachtvoergift). Die extra krachtvoergift kan de groei van deze stieren echter niet op eenzelfde niveau als dat van de stieren van de maisgroep brengen (+ 100 gram). Ook het geslachtgewicht, het aanhoudingspercentage en de slachtrijpheid zijn lager.

Een hogere krachtvoergift van 1,8 kg aan stieren met alleen voordroogkuil heeft de groei 131 gram per dier per dag doen toenemen. Per kg krachtvoer betekent dit een groeitoename van 73 gram. Het verschil in groei tussen stieren met alleen snijmaiskuil en alleen voordroogkuil is 231 gram. Wanneer geen extra verdringing van ruwvoer (voordroogkuil) door krachtvoer zou optreden, moet men voor een gelijke groei van de stieren met alleen snijmaiskuil en alleen voordroogkuil 3,15 kg krachtvoer extra geven aan de stieren met alleen voordroogkuil in het rantsoen.

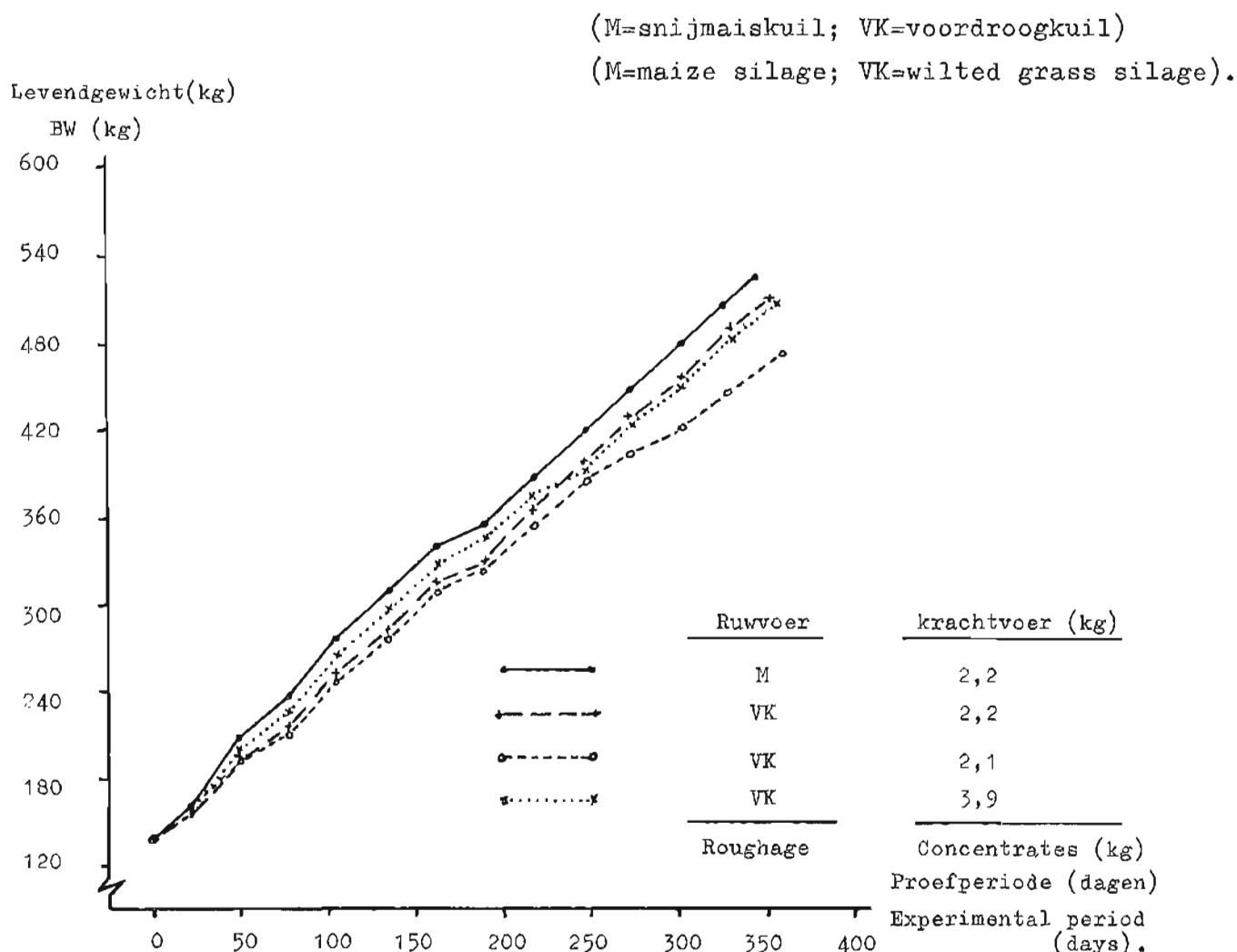
4.2 Gewichtsverloop tijdens proefperiode

In de figuren 1 en 2 is een overzicht gegeven van het gewichtsverloop van de stieren tijdens de proefperiode. Uit figuur 1 blijkt dat de groep stieren met alleen mais als ruwvoer vanaf het begin een snellere gewichtstoename had dan de andere groepen. Opvallend is dat de groep stieren "voordroogkuil met extra krachtvoer" gedurende de eerste 200 dagen van de proefperiode de groep stieren met alleen snijmais vrij dicht benaderde. Na de 200 dagen tot aflevering blijft de gewichtstoename van de stieren met uitsluitend voordroogkuil als ruwvoer steeds verder achter ten opzichte van de groep met snijmaiskuil.

De groep stieren "voordroogkuil en snijmaiskuil" met laag krachtvoerniveau neemt nog sneller in gewicht toe dan de groep voordroogkuil met 3,9 kg krachtvoer per dier per dag. Bij aflevering, in verband met plaatsgebrek, waren de stieren met voordroogkuil en 2,1 kg krachtvoer niet slachtrijp.

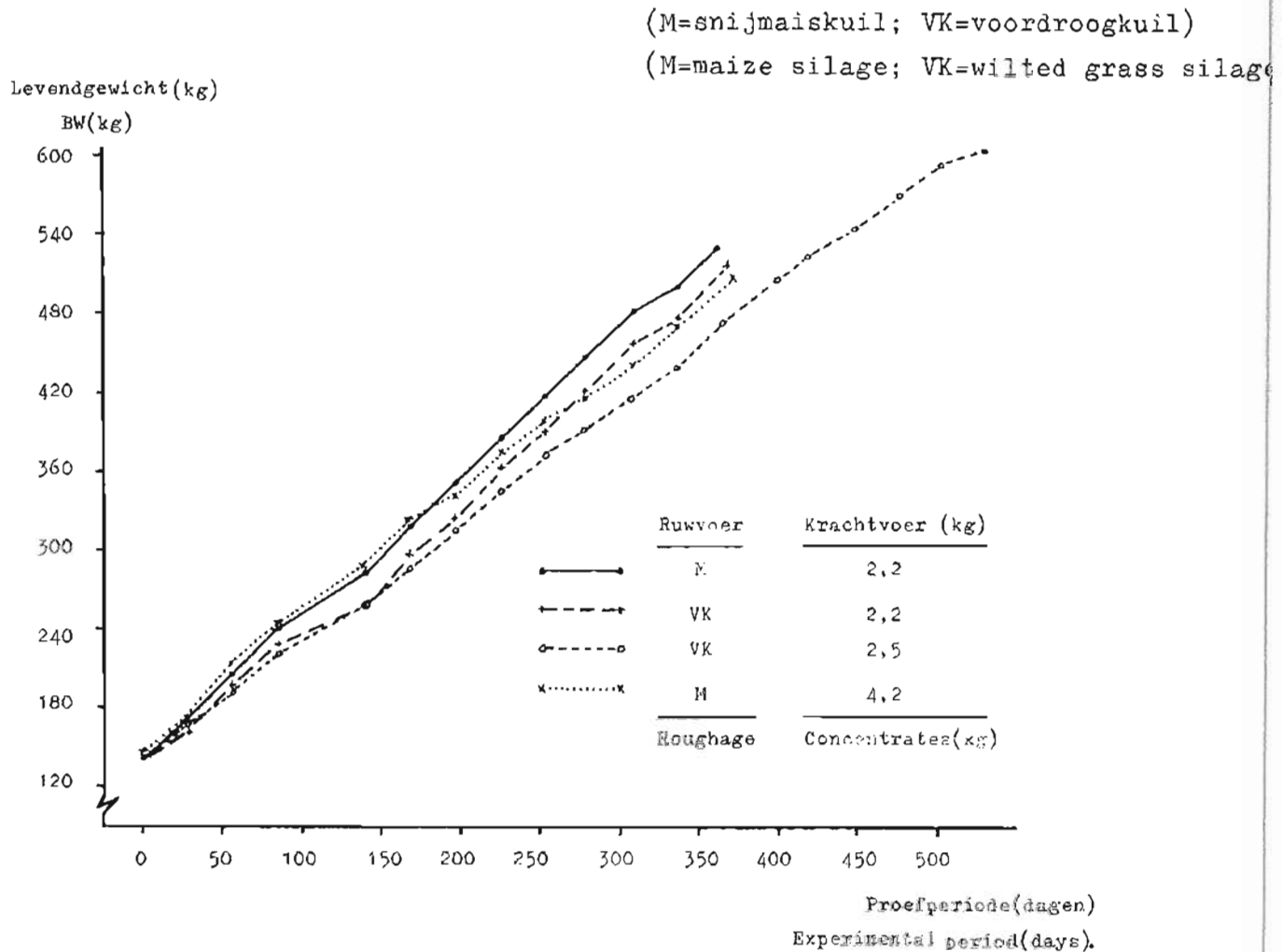
Figuur 1 Gewichtsverloop van de stieren van proef 1 in de proefperiode.

Figure 1 Course of weights of bulls of experiment 1 during experimental period.

Figuur 2 Gewichtsverloop van de stieren van proef 2 tijdens de proefperiode.

Figure 2 Course of weights of bulls of experiment 2 during experimental period.

Uit figuur 2 blijkt dat de groep stieren met eenzelfde rantsoen nog ruim 150 dagen langer aangehouden is voordat de optimale slachtrijpheid werd bereikt. Het verdere gewichtsverloop van de groepen stieren komt in deze figuur 2 goed overéén met die van figuur 1.

De krachtvoergiften per stier per dag zijn voor de groepen met voordroogkuil in proef 2 iets hoger dan in proef 1. Het verschil in gewichtstoename tussen de groepen stieren is ook iets kleiner in proef 2. Verder blijkt dat tot ca. 250 dagen de gewichtstoename van de stieren "voordroogkuil + hoog krachtvoer" iets beter is dan van de groep "snijmais + voordroogkuil" lage krachtvoergift. Na 250 dagen gaat de groep "snijmais + voordroogkuil" de groep "voordroogkuil + extra krachtvoer" in gewicht voorbij. Voor de groep "voordroogkuil + lage krachtvoergift" worden de verschillen in gewicht ten opzichte van de andere groepen aan het eind van de proefperiode steeds groter.

4.3 Voeropname en kosten

Voor inzicht in de voeropname werd dagelijks het krachtvoer per hok (10 stieren) afgewogen. De ruwvoeropname werd ook per hok vastgesteld door één keer per 14 dagen op twee opeenvolgende dagen het ruwvoer te wegen. Er werd gestreefd naar een voerrest van maximaal 5 % aan het einde van de tweede dag.

Voor de berekening van de voerkosten en de algemene kosten voor het langer aanhouden van de stieren zijn de volgende prijzen gehanteerd.

Ruwvoer per kVEVI		Krachtvoer per 100 kg	
Snijmaiskuil	f 0,35	Krachtvoerbrok 12 % vre	f 46
		Krachtvoerbrok 18 % vre	f 50
Voordroogkuil	f 0,30	Krachtvoerbrok 28 % vre	f 56

Voor huisvesting, rente, arbeid enzovoorts is een totaal bedrag van f 1,20 per stier per dag aangehouden. In tabel 5 wordt een overzicht gegeven van de ruwvoer- en krachtvoeropname en de totale kosten per stier.

Tabel 5 Gegevens over voeropname, voederkosten en algemene kosten per stier (M = snijmaiskuil; VK = voordroogkuil).

Proef	1				2				Gemiddeld			
	M	M+VK	VK	VK	M	M+VK	VK	VK	M	M+VK	VK	VK
Ruwvoer												
Krachtvoer												
(kg/dag)	2,2	2,2	2,1	3,9	2,2	2,2	2,5	4,2	2,2	2,2	2,3	4,1
Proefperiode (dgn)												
	345	353	359	357	359	366	529	368	352	360	444	362
kVEVI opgenomen uit/ kVEVI taken in from												
-ruwvoer/roughage:												
M	1503	725	-	-	1609	807	-	-	1556	766	-	-
VK	-	761	1405	1166	-	680	2285	1002	-	720	1845	1084
-krachtvoer/concentrates												
brok/cubes 12% vre/dcp	32	760	764	1389	70	810	1302	1557	51	785	1033	1473
brok/cubes 18% vre/dcp	117	-	-	-	-	-	-	-	58	-	-	-
brok/cubes 28% vre/dcp	612	-	-	-	716	-	-	-	664	-	-	-
Totale opname kVEVI/ total intake kVEVI	2264	2246	2169	2555	2395	2297	3587	2559	2329	2271	2878	2557
kVEVI per kg groei/kVEVI per kg growth	5,9	6,1	6,7	7,0	6,0	6,1	7,8	7,0	5,9	6,1	7,4	7,0
Voederkosten (f)/Feed costs (Dfl)												
-ruwvoer/roughage	526	482	422	350	563	486	685	301	545	484	554	325
-krachtvoer/concentrates	416	350	351	639	433	373	599	716	425	361	475	678
-totaal/total	942	832	773	989	996	859	1284	1017	970	845	1029	1003
Algemene kosten (f)/General costs (Dfl)	414	424	431	428	431	439	635	442	422	432	533	435
Totale kosten (f)/Total costs (Dfl)	1356	1256	1204	1417	1427	1298	1919	1459	1392	1277	1562	1438
Experiment												
Roughage	M	M+VK	VK	VK	M	M+VK	VK	VK	M	M+VK	VK	VK
Concentrates (kg/day)												
Experiment (days)												

Table 5 Data on feed intake, feed costs and general costs per bull (M = Maize silage; VK = Wilted grass silage).

Uit tabel 5 blijkt dat de totale kVEVI-opnamen van de stieren dicht bij elkaar liggen met uitzondering van de groep "voordroogkuil, weinig krachtvoer" in proef 2. Door snijmais te vervangen door voordroogkuil was het mogelijk eiwitarm en goedkoper krachtvoer te voeren.

De hoeveelheid kVEVI nodig voor één kg groei, is voor de groepen met alleen snijmais iets lager dan voor die met snijmais + voordroogkuil. Wanneer alleen voordroogkuil als ruwvoer met daarnaast meer of minder krachtvoer wordt verstrekt, loopt het voederverbruik per kg groei vrij sterk op. Het lang aanhouden van de groep stieren "voordroogkuil, weinig krachtvoer" in proef 2 beïnvloedt de voederbenutting door het zwaardere afleveringsgewicht met veel onderhoudsvoer in sterke mate ongunstig. Meer krachtvoer naast de voordroogkuil versneldewel de groei van de stieren, maar ook in dit geval werd het voederverbruik per kg groei verhoogd.

De voederkosten zijn berekend uit de hoeveelheid opgenomen voer en met de aangenomen prijs voor de voedermiddelen. Het blijkt dat een rantsoen van snijmais, voordroogkuil en krachtvoer in totaliteit goedkoper was dan alleen snijmais met krachtvoer. Meer krachtvoer naast voordroogkuil gaf in beide proeven hogere voederkosten omdat relatief goedkoop ruwvoer vervangen wordt door het duurdere krachtvoer.

De algemene kosten hangen af van de lengte van de proefperiode en kunnen zoals in proef 2 bij voordroogkuil, weinig krachtvoer vrij sterk oplopen.

4.4 Verschillen in opbrengsten en kosten

Uit de paragrafen 4.1 en 4.3 is gebleken dat er per groep stieren nogal wat variatie was in opbrengsten en totale kosten. In tabel 6 wordt een overzicht gegeven van de saldo's van de verschillende groepen stieren. Deze saldo's geven weer de in guldens uitgedrukte verschillen in opbrengsten bij verkoop minus de voerkosten en algemene kosten voor huisvesting, rente, arbeid, etc. tijdens de proefperiode.

Tabel 6 Het verschil in saldo (f) per groep stieren ten opzichte van de groep "alleen snijmais". (M = snijmaiskuil; VK = voordroogkuil).

Proef	1				2				Gemiddeld			
	M	M+VK	VK	VK	M	M+VK	VK	VK	M	M+VK	VK	VK
Ruwvoer												
Krachtvoer(kg/dg)	2,2	2,2	2,1	3,9	2,2	2,2	2,5	4,2	2,2	2,2	2,3	4,1
Opbrengst (f)/												
Returns (f)	0	-68	-326	-98	0	-120	+242	-135	0	-94	-42	-116
Kosten/Costs	0	-100	-152	+61	0	-129	+492	+32	0	-115	+170	+46
Saldo/Balance	0	+32	-174	-159	0	+9	-250	-167	0	+21	-212	-162
Experiment	1				2				Average			
	M	M+VK	VK	VK	M	M+VK	VK	VK	M	M+VK	VK	VK
Roughage												
Concentrates (kg/day)												

Table 6 The difference in balances (Dfl) per group of bulls with respect of the group "only maize silage" (M = maize silage; VK = wilted grass silage).

* Voor de berekening van de opbrengst is het gewichtsverschil $\times$ een prijs van f 7,50 per kg geslachtgewicht aangenomen. Voor correctie per klasse is 5 cent per kg geslachtgewicht berekend/For calculation of the returns the weight difference $\times$ a price of Dfl 7,50 per kg carcass weight has been taken. For correcting per graduation Dfl. 0,05 per kg carcass weight has been calculated with.

Uit de saldo's in tabel 6 blijkt dat de lagere opbrengsten van de stieren van de groep snijmais + voordroogkuil ruimschoots worden goed gemaakt door de lagere voederkosten. Uiteraard veranderen de saldo's bij andere prijsverhogingen van het voer. De saldo's van de stieren met alleen voordroogkuil liggen belangrijk lager dan die van de snijmaiskuilgroepen. Zelfs het slachtrijp maken tot een zwaarder gewicht in proef 2 doet het saldo nog sterk dalen. Ook na correctie van de hogere kostprijs (Van der Straten) voor een zwaarder geslachtgewicht met f 0,45 per kg blijft het saldo nog f 95,- lager ten opzichte van de stieren met snijmaiskuil.

Van de groep stieren met extra krachtvoer naast alleen voordroogkuil is het eindresultaat wat minder ongunstig dan van de stieren met weinig krachtvoer en alleen voordroogkuil.

5. RESULTATEN VAN DE PROEVEN 3 en 4

5.1 Gewichten, groei en slachtkwaliteit.

De opzet van de proeven 3 en 4 was dat de groep stieren met onbeperkt snijmaiskuil aangevuld met 2 à 3 kg krachtvoer als "stuurgroep" zou fungeren. De andere drie groepen zouden naast onbeperkt ruwvoer zoveel krachtvoer krijgen dat ongeveer een gelijke hoeveelheid energie per dag werd opgenomen als door de stuurgroep.

Om die gelijke energie-opname zoveel mogelijk te verwezenlijken is na elke twee wekelijkse ruwvoeropnamebepaling de opgenomen hoeveelheid energie berekend. De gevonden energie-opname werd aangevuld met zoveel krachtvoer totdat een gelijk energieniveau met de stieren uit de snijmaiskuilgroep werd verkregen.

De omschakeling van eerst snijmaiskuil naar later voordroogkuil (groep B) en van eerst voordroogkuil naar later snijmaiskuil (groep C) heeft in de proeven 3 en 4 respectievelijk plaatsgevonden op 200 en 213 dagen na de start van de proef.

Tabel 7 geeft een overzicht van de lengte van de proefperiode, de gemiddelde krachtvoeropname, de gewichten, de groei en de slachtkwaliteit van de stieren. Het bleek dat bij de start van proef 4 de stieren ca 30 kg lichter waren dan bij proef 3. Ook zijn de stieren uit proef 4 op een hoger eindgewicht afgeleverd. De proefperiode voor de groepen in proef 4 is mede hierdoor 70 - 100 dagen langer geworden dan in proef 3.

Uit tabel 7 blijkt dat de afleveringsgewichten van de stieren betrekkelijk dicht bij elkaar liggen. De proefperiodes voor de groepen "eerst mais, later kuil" en "alleen voordroogkuil" waren nogal wat langer. De groei was in proef 3 het hoogst voor de groep "alleen snijmaiskuil", tevens met de laagste krachtvoer gift. Hierop volgden de stieren uit de groep "eerst voordroogkuil, later snijmaiskuil". In proef 4 waren de verschillen in groei tussen de groepen A en C klein. Als oorzaak hiervan kan het langer aanhouden van de stieren worden genoemd waardoor een hogere energie-opname uit snijmaiskuil (73%) en een lagere opname uit voordroogkuil (27%) ontstond.

De stieren van de groepen "eerst snijmaiskuil, later voordroogkuil" zijn gemiddeld 76 gram per stier per dag minder gegroeid dan de stieren met "eerst voordroogkuil, later snijmaiskuil". In vergelijking met de stieren die alleen snijmaiskuil kregen, was de groei zelfs 112 gram lager.

Tabel 7 Krachtvoeropname, lengte proefperiode, gewichten, groei en slachtkwaliteit van proef 3 en 4 (M=snijmaiskuil, VK=voordroogkuil.
→ =eerst....., later.....)

Proef Ruwvoer	3				4				Gemiddeld			
	M	M→VK	VK→M	VK	M	M→VK	VK→M	VK	M	M→VK	VK→M	VK
Krachtvoer (kg/dag)/ concentrates (kg/day)	2,0	2,8	2,5	3,2	2,5	3,4	2,8	3,8	2,3	3,1	2,7	3,5
Proefperiode (dagen)/ Exp. period (days)	348	395	356	417	435	456	434	484	392	426	395	450
Gewichten (kg)/BW (kg):												
-bij start/at start	149	149	149	148	118	118	119	119	134	134	134	134
-bij → /at →	-	372	360	-	-	353	338	-	-	363	349	-
-bij aflevering/ -at delivery	530	550	514	562	581	580	583	558	556	565	548	560
-na slachten/ -slaughtered	309	310	300	306	338	331	337	319	323	320	318	312
Aanhoudingspercentage/Killing-out percentage	58,3	56,4	58,4	54,4	58,2	57,1	57,8	57,2	58,1	56,6	58,0	55,7
Groei (g.p.d.p.d.)/growth (g.p.h.p.d.)	1095	1015	1025	993	1064	1013	1069	907	1077	1012	1048	947
Groei bij aanhouding van 58 %/Growth with killing-out 58 %	1100	987	1032	931	1068	997	1065	894	1084	972	1048	913
Klassering(IVO-methode)/Graduating (IVO-method)												
-beveelsheid/meatiness	4,0	4,0	4,0	4-	4,0	4+	4+	4-	4,0	4,0	4,0	4-
-bedekkend vet/fat deposit	3,0	3-	3,0	2+	3,0	3-	3,0	2+	3,0	3-	3,0	2+
-inwendig vet/interior vet	3+	3,0	3-	2+	3+	3-	3,0	2-	3+	3,0	3,0	2,0
-Coveco klasse/Coveco graduation	A4	A6	A4	B1	A3	A4	A3	A4	A3,5	A5	A3,5	A5,5

Experiment Roughage	3				4				Average			
	M	M→VK	VK→M	VK	M	M→VK	VK→M	VK	M	M→VK	VK→M	VK

Table 7 Concentrates intake, duration experiments, weights, growth and carcass quality of experiments 3 and 4 (M=maize silage; VK=voordroogkuil; → =first....., then.....)

Als laagste eindigde weer de groep stieren met alleen voordroogkuil als ruwvoer met een lagere groei van 171 gram per stier per dag ten opzichte van de snijmaiskgroep.

De verschillen in krachtvoergift bedroegen tussen de snijmaiskgroep en de voordroogkuilgroep (hoog krachtvoer) gemiddeld 1,2 kg per stier per dag. Niettegenstaande deze belangrijk hogere krachtvoergift ligt in beide proeven de groei van de stieren uit de "alleen snijmais"-groep ca.

170 gram per dier per dag hoger.

Ook het aanhoudingspercentage is voor de stieren met veel voordroogkuil in het rantsoen nogal ongunstig. Uit de beoordeling van de karkassen blijkt dat vooral bij de groep stieren met alleen voordroogkuil lagere waarderingscijfers voor be vleesheid maar ook voor vetbedekking en het inwendige vet werden verkregen. Mede gezien de langere proefperiode kan gesteld worden dat voordroogkuil een duidelijk lagere vetaanzet geeft.

De snijmaisstieren waren optimaal slachtrijslachten terwijl de stieren met voordroogkuil onvoldoende slachtrijslachten waren, hetgeen mede werd vastgesteld door de lagere Coveco-klassering. Het prijsverschil ten gunste van de snijmaisstieren was 10-15 cent per kg geslachtsgewicht. De stieren met eerst kuil en later mais geven duidelijk betere resultaten dan de stieren met eerst mais en later kuil.

5.2 Gewichtsverloop tijdens proefperiode

In de figuren 3 en 4 staat een overzicht van het gewichtsverloop van de stieren tijdens de proefperiode. Hieruit blijkt duidelijk dat de gewichtsverschillen de eerste 150 dagen nog betrekkelijk klein zijn. Het verstrekken van extra krachtvoer naast de voordroogkuil houdt de groei van de stieren redelijk op peil. Naarmate de proeven verder lopen, worden de verschillen in levend gewicht steeds groter. Aan het eind van de proeven (bij de aflevering) blijkt dat de groep stieren met voordroogkuil ca. 50 dagen langer moest worden aangehouden voor een afleveringsgewicht gelijk aan de snijmaisstieren. Het verstrekken van snijmais zowel in het begin als aan het eind van de mestperiode geeft een aanmerkelijke verbetering van de groei van de stieren. Bij de rantsoenwisseling van snijmais naar voordroogkuil stagneert de gewichtstoename en daalt deze onder die van de snijmaisstieren. Daarentegen gaan de stieren met eerst voordroogkuil en later snijmais na de rantsoenwisseling sneller groeien.

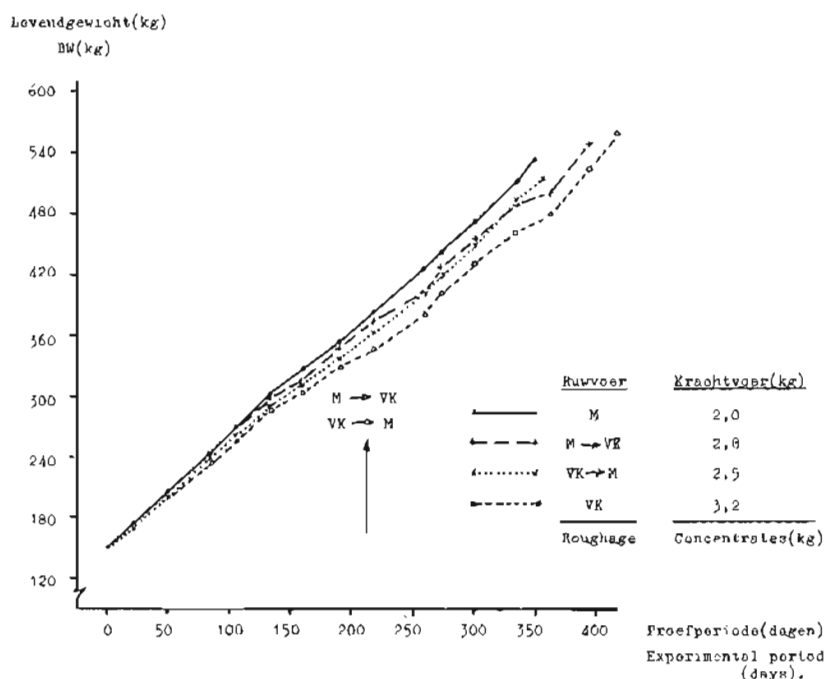
In proef 3 geeft de groep stieren met alleen snijmais de snelste gewichtstoename. In proef 4 zijn aan het eind van de proefperiode de groepen "snijmais", en "eerst voordroogkuil, later snijmais" praktisch gelijk in gewicht

5.3 Voeropname en kosten

Voor het bepalen van de voeropname en de kosten in de proeven 3 en 4 zijn dezelfde methoden aangehouden als voor proef 1 en 2. Ook voor de vaste kosten is eenzelfde dagvergoeding aangehouden.

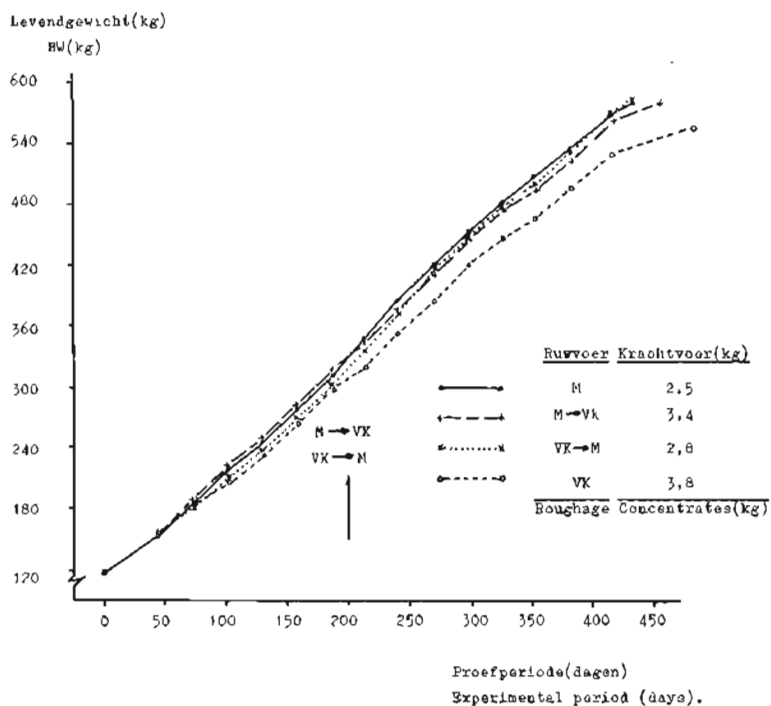
Figuur 3 Gewichtsverloop van de stieren van proef 3 tijdens de proefperiode.
Figure 3 Course of weights of bulls of experiment 3 during experimental period.

(M=snijmaiskuil; VK=voordroogkuil; eerst...,later..)
(M=maize silage; VK=wilted grass silage;
→ first..., then ....)

Figuur 4 Gewichtsverloop van stieren in proef 4 tijdens de proefperiode.
Figure 4 Course of weights of bulls of experiment 4 during experimental period.

(M=snijmaiskuil; VK=voordroogkuil; =eerst...., later ...)
(M=maize silage; VK=wilted grass silage; → =first...,then...)

In tabel 8 wordt een overzicht gegeven van de ruwvoer- en krachtvoeropname en de totale kosten per stier.

Tabel 8 Gegevens over voeropname, voederkosten en algemene kosten per stier (M = snijmaiskuil; VK = voordroogkuil; → = eerst....., dan.....).

Proef	3				4				Gemiddeld			
	M	M→VK	VK→M	VK	M	M→VK	VK→M	VK	M	M→VK	VK→M	VK
Ruwvoer												
Krachtvoer (kg/dag)	2,0	2,8	2,5	3,2	2,5	3,4	2,8	3,8	2,3	3,1	2,7	3,5
Proefperiode (dgn)	348	395	356	417	435	456	434	484	392	426	395	450
kVEVI opgenomen uit/ kVEVI taken in from												
-ruwvoer/roughage:												
M	1671	890	837	-	2151	701	1499	-	1911	796	1168	-
VK	-	876	711	1717	-	1134	543	1693	-	1005	627	1705
-krachtvoer/concentrates												
brok/cubes 12% vre/dep	10	664	606	1321	452	1147	545	1832	231	906	576	1576
brok/cubes 18% vre/dep	-	-	-	-	627	-	624	-	314	-	312	-
brok/cubes 28% vre/dep	698	426	286	-	-	404	48	-	349	415	167	-
Totale opname kVEVI/ total intake kVEVI	2379	2856	2440	3038	3230	3386	3259	3525	2805	3122	2850	3281
kVEVI per kg groei/kVEVI per kg growth	6,2	7,4	6,6	8,0	6,9	7,5	7,1	8,2	6,6	7,5	6,9	8,1
Voederkosten (f)/Feed costs (Dfl)												
-ruwvoer/roughage	585	574	506	515	753	586	688	508	669	580	597	512
-krachtvoer/concentrates	395	544	439	608	521	754	590	843	458	649	514	725
-totaal/total	980	1118	945	1123	1274	1340	1278	1351	1127	1229	1112	1237
Algemene kosten (f)/General costs (Dfl)	418	474	427	500	522	547	521	581	470	511	474	540
Totale kosten (f)/Total costs (Dfl)	1398	1592	1372	1623	1796	1887	1799	1932	1597	1740	1586	1777

Experiment	3				4				Average			
	M	M→VK	VK→M	VK	M	M→VK	VK→M	VK	M	M→VK	VK→M	VK
Roughage												
Concentrates (kg/day)												
Experiment (days)												

Table 8 Data on feed intake, feed costs and general costs per bull (M = Maize silage; VK = Wilted grass silage; → = first....., then...)

Uit deze tabel blijkt dat door de langere proefperiode van proef 4 de voeropname en de kosten belangrijk hoger zijn dan in proef 3. Naarmate er een langere periode voordroogkuil is verstrekt, zijn de stieren langer aangehouden en is de totale kVEVI-opname steeds hoger. De hoeveelheid kVEVI die nodig is per kg groei is het gunstigst voor de groepen met alleen snijmais. De stieren die eerst voordroogkuil, en later snijmais kregen volgen daarop. Evenals in de proeven 1 en 2 geeft voordroogkuil als enig ruwvoer een duidelijke lagere voederefficiëntie.

Ook in deze proeven (3 en 4) heeft de hogere krachtvoergift -met als uitgangspunt voor alle groepen eenzelfde energie-opname- de voederbenutting niet sterk verbeterd. Aan de stieren met alleen snijmais is het minste krachtvoer verstrekt. De prijs van het eiwitrijke krachtvoer is wel hoger, maar desondanks blijven de totale krachtvoerkosten voor deze groep het laagst. Vanwege het verschil in de hoeveelheid opgenomen kVEVI uit ruwvoer en de verschillende ruwvoer prijzen komt de groep stieren met eerst voordroogkuil, later snijmais in voederkosten gunstig uit. De groep alleen voordroogkuil heeft hoge krachtvoerkosten en iets lagere ruwvoerkosten. Het totale rantsoen voor deze stieren blijkt ten opzichte van de andere groepen het hoogst in kosten te zijn. Door een verschil in de lengte van de mestperiode ontstaat ook een verschil in totale algemene kosten per groep stieren. De verschillen in totale kosten variëren per stier tot ruim 200 gulden.

5.4 Verschillen in opbrengsten en kosten.

In tegenstelling tot de stieren in proef 1 en 2 zijn er vrij grote verschillen in Coveco klassering tussen de groepen stieren. Voor de vereffening van de prijsverschillen (klassering) zijn dezelfde prijzen aangehouden als in proef 1 en 2 (tabel 6 noot).

In tabel 9 wordt een overzicht gegeven van de saldo's van de verschillende groepen stieren.

Tabel 9 Het verschil in saldo (f) per groep stieren ten opzichte van de groep "alleen snijmais" (M = snijmaiskuil; VK = voordroogkuil; → = eerst...., dan....).

Proef	3				4				Gemiddeld			
	M	M→VK	VK→M	VK	M	M→VK	VK→M	VK	M	M→VK	VK→M	VK
Ruwvoer												
Krachtvoer (kg/dag)	2,0	2,8	2,5	3,2	2,5	3,4	2,8	3,8	2,3	3,1	2,7	3,5
Opbrengst π /Returns π												
	0	-23	-68	-68	0	-69	-8	-158	0	-46	-38	-113
Kosten/Costs	0	+194	-26	+225	0	+91	+3	+136	0	+143	-11	+180
Saldo/Balance	0	-217	-42	-293	0	-160	-11	-294	0	-189	-27	-293
Experiment	3				4				Average			
	M	M→VK	VK→M	VK	M	M→VK	VK→M	VK	M	M→VK	VK→M	VK
Roughage												
Concentrates (kg/day)												

Table 9 The difference in balances (Dfl) per group of bulls with respect of the group "only maize silage" (M = maize silage; VK = wilted grass silage; → = first....., than.....).

* zie noot tabel 6/ see note table 6

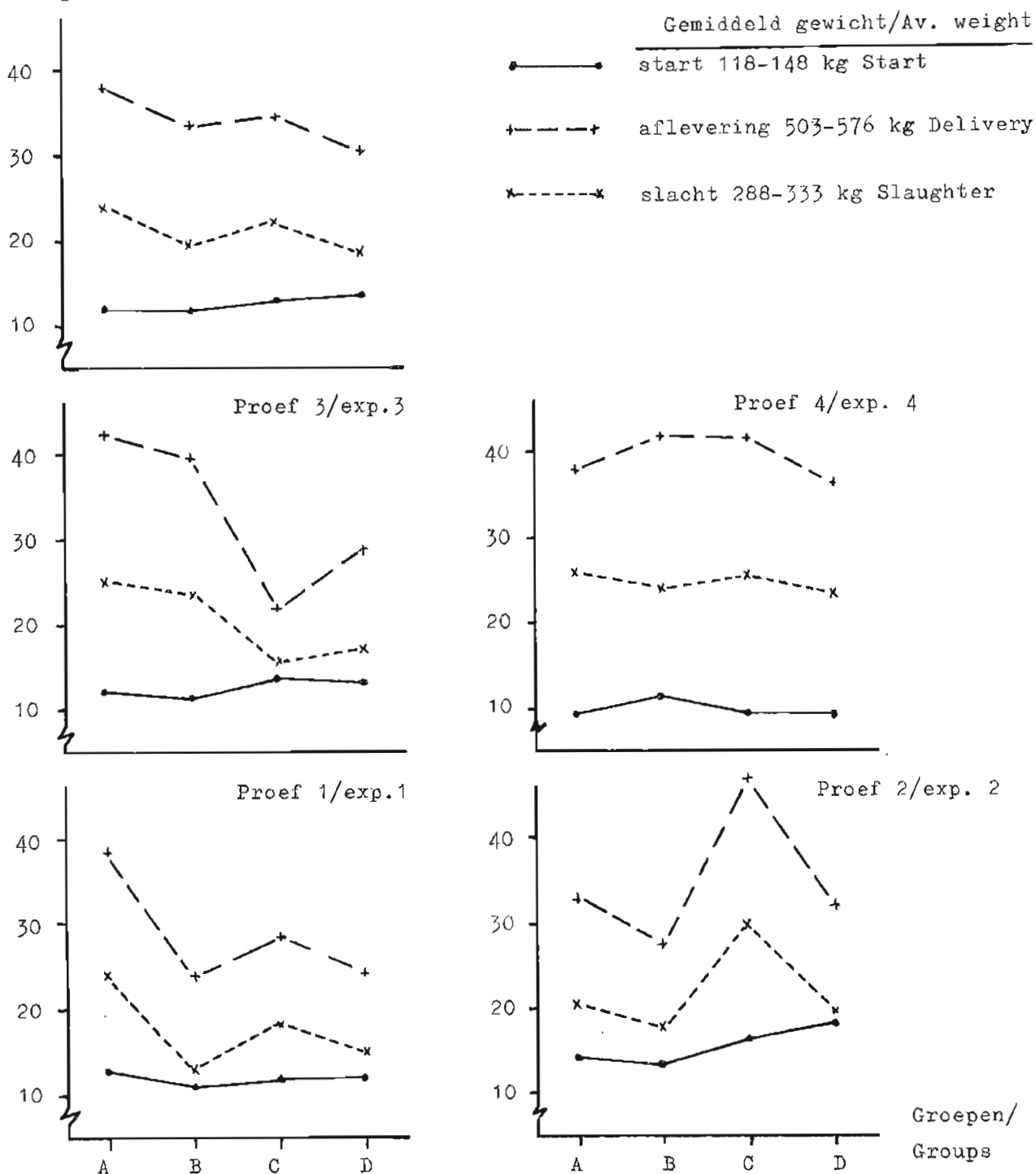

Het blijkt dat alle groepen stieren met voordroogkuil in het rantsoen een lager saldo gaven dan de stieren uit de groep met alleen snijmais als ruwvoer. Ook in deze proeven zijn de saldo's van de stieren met voordroogkuil, evenals in proef 1 en 2, weer belangrijk lager dan van de andere groepen stieren. Het in het begin verstrekken van voordroogkuil en later snijmaiskuil geeft betere resultaten dan eerst snijmaiskuil en later voordroogkuil.

Figuur 5 Standaard afwijking (S) gewichten van de stieren.

Figure 5 Standard deviation (s) weights of the bulls.

S   Gemiddeld 1 t/m 4
in kg   average 1-4

6. GEWICHTSTRAJECT EN STANDAARDAFWIJKING

Door het afleveren op "slachtrijpheid" en de gezamenlijke huisvesting met groepsvoeding van meerdere stieren in één hok (ca. 10 stuks) is het niet verantwoord een wiskundige bewerking op basis van de groei per individueel dier uit te voeren. Voor de verschillende gewichtstrajecten (start-, aflevering- en slachtgewicht) is per groep en per proef wel de standaardafwijking berekend. Wanneer tussen de groepen (objecten) grote verschillen in standaardafwijking voorkomen moet aan de gemiddelde cijfers (gewichten) minder waarde worden toegekend.

Ook kan een grote standaardafwijking wijzen op een onregelmatige groei van de stieren binnen de groep. Het te verstrekken rantsoen kan gemiddeld wel een goed resultaat geven maar hoeft dan voor elke stier in de groep nog geen optimaal resultaat te geven. De hoogte van de standaardafwijking hangt uiteraard ook nauw samen met het gewichtstraject van de stieren waarover de standaardafwijking is berekend.

In figuur 5 zijn de standaardafwijkingen weergegeven per proef en gemiddeld over de vier proeven bij de start-, afleverings-, en slachtgewichten bij de vier rantsoenen. De rantsoenen met de aanduiding A, B, C en D in de proeven 1 en 4 zijn weergegeven in hoofdstuk 2 (opzet van de proef).

Uit figuur 5 blijkt dat naarmate het gewichtstraject hoger is ook de standaardafwijking groter is. In het algemeen is bij de start van de proeven de standaard afwijking van de gewichten klein.

Voor de levend - en slachtgewichten ligt dit duidelijk minder gunstig. Men moet daarbij wel bedenken dat het slachtgewicht een afgeleide is van het (levend) afleveringsgewicht. De standaard afwijking zal in beide gevallen dan ook in meer of mindere mate parallel lopen. Opvallend is dat object A (alleen snijmais) in veel proeven bij het afleveringsgewicht van de stieren de hoogste standaardafwijking geeft. Gemiddeld genomen gaf object A de beste groeieresultaten, maar binnen de groep komen naast lichtere stieren ook zwaardere stieren regelmatig voor. In proeven 3 en 4 geldt dit ook voor groep B, terwijl in de proeven 2 en 4 groep C ook een hoge standaardafwijking geeft. In proef 2 groep C is dit vooral veroorzaakt door het hoge afleveringsgewicht van gemiddeld ruim 605 kg per stier. Bij de gemiddelden van de vier proeven blijkt de standaardafwijking bij alle vier objecten vrij regelmatig te zijn.

Door de kleinere standaardafwijking in groep D (alleen voordroogkuil) liggen de gemiddelde gewichten duidelijk vaster dan die van de snijmaisgroep A. Met alleen snijmaiskuil (A) kan men goede groeieresultaten van de stieren verkrijgen maar de verschillen in gewicht tussen de stieren zullen door de lage krachtvoergiften eerder groter dan kleiner zijn, dan in rantsoenen met voordroogkuil en meer krachtvoer.

7. DISCUSSIE

In de praktijk zal het alleen verstrekken van snijmaiskuil als ruwvoer de beste groei van de stieren geven. Er zijn echter een aantal bedrijven met stierenvleesproduktie waarvan niet alle grond geschikt is voor een optimale snijmaisteelt. Deze bedrijven trachten een deel van de snijmaiskuil te vervangen door voordroogkuil.

Bij de opzet van deze proeven is er naar gestreefd zo dicht mogelijk aan te sluiten bij de voeding van stieren in de praktijk. Een ander belangrijk criterium was om de stieren af te leveren als slachtrijpe stier. In de vleeshandel wordt vaak beweerd dat stieren gevoerd met uitsluitend snijmaiskuil als ruwvoer, aangevuld met krachtvoer, op een te vroeg tijdstip slachtrijp zijn. In de vier uitgevoerde proeven waren de "maisstieren" optimaal slachtrijp terwijl de stieren met voordroogkuil met dezelfde hoeveelheid krachtvoer steeds onvoldoende slachtrijp waren. De stieren met voordroogkuil als ruwvoer werden door medewerkers van de co-veco steeds lager geklasseerd. Het prijsverschil ten gunste van de "maisstieren" was 10 à 15 cent per kg slachtgewicht. Bij het één keer daags voeren van voordroogkuil en één keer daags snijmaiskuil waren de financiële resultaten praktisch gelijk aan die van de stieren met alleen snijmaiskuil.

Het tegelijk voeren uit een voordroogkuil en een snijmaiskuil kan vooral in de zomermaanden nogal wat kwaliteitsverlies geven door broei en schimmel in het kuilvoer. Het terug lopen van de kwaliteit van het voer geeft ook vaak een lagere drogestof-opname van de stieren met als gevolg een flinke daling van de energie-opname uit het ruwvoer.

7.1. Gezamenlijke bewerking van de vier proeven

Door een verschil in de krachtvoerhoeveelheden en de soorten ruwvoer traden groeiverschillen op van meer dan 250 gram per stier per dag. Deze groeiverschillen waren van grote invloed op het tijdstip dat de stieren slachtrijp werden. De spreiding in de lengte van proefperiode was van 345-529 dagen. Bij de start van de proeven was het aanvangsgewicht van de stieren niet gelijk; vooral in proef 4 hadden de stieren lagere begingewichten.

Om tot een gezamenlijke bewerking van de gegevens te komen is in de figuren 1 tot en met 4 het gewichtsverloop van de stieren tijdens de proef weergegeven. Voor alle stieren is een levend gewicht van 150 kg als startpunt genomen. De proefduur vanaf dit levend gewicht is gesteld op 350 dagen.

Op het tijdstip van 350 dagen na het startgewicht van 150 kg is voor alle groepen stieren het levend gewicht uit de figuren overgenomen. Ook de voeropname en het voederverbruik is voor deze periode van 350 dagen berekend.

Het levend gewicht is voor alle groepen stieren gecorrigeerd bij een vast aanhoudingspercentage van 58 % van het slachtgewicht. Ook de groeicijfers van de stieren zijn berekend aan de hand deze levendgewichten. De gegevens die nu voor alle groepen vergelijkbaar zijn, zijn weergegeven in bijlage 2.

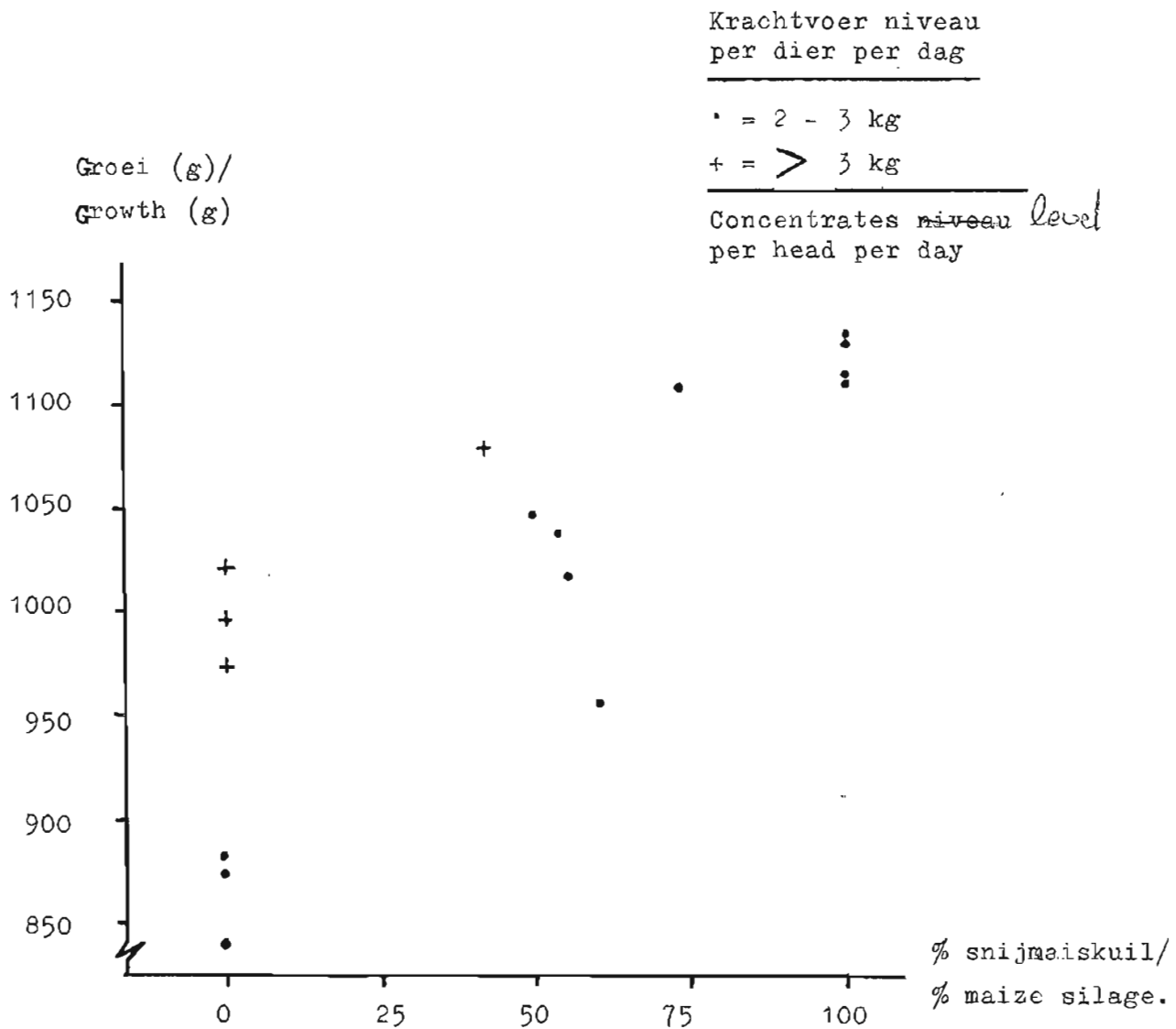
7.2. Groei bij verschillende soorten ruwvoer

De praktijk van rundvleesproducenten kent aan de snijmaiskuil een belangrijk hogere waarde toe dan aan de graslandprodukten. In figuur 6 wordt een overzicht gegeven van de invloed van de hoeveelheid snijmaiskuil als ruwvoer op de dagelijkse groei van de stieren bij twee krachtvoerniveau's.

Uit figuur 6 blijkt dat bij een krachtvoerniveau tussen 2 en 3 kg, een hoger percentage snijmaiskuil in het rantsoen de dagelijkse groei van de stieren sterk positief beïnvloedt. De verschillen tussen "alleen voordroogkuil" en "alleen snijmaiskuil" als ruwvoer kunnen oplopen tot bijna 300 gram groei per stier per dag. Deze groeiverschillen zijn mede ontstaan door de lagere VEVI-waarde in de droge stof van de voordroogkuil. Voordroogkuil met extra krachtvoer geeft een duidelijke groeiverbetering. Om echter de groei van de "maisstieren" te evenaren zal naast alleen voordroogkuil minimaal 2 à 3 kg krachtvoer extra gevoerd moeten worden. Bij een goede kwaliteit van de voordroogkuil en de snijmaiskuil bleek het verschil in dagelijkse droge-stofopname van de stieren klein te zijn. Het is echter in de praktijk voor de stiermester gemakkelijker steeds over goede snijmaiskuil te beschikken dan over uitsluitend goede voordroogkuil.

Figuur 6 Invloed van het percentage snijmais in het rantsoen op de groei in gram per dier per dag van stieren. Proefperiode 350 dagen vanaf 150 kg levend gewicht.

Figure 6 Influence of percentage maize silage in the ration on the growth in g per head per day of bulls. Experimental period 350 days, from 150 kg BW.

7.3. Groei bij de verschillende VEVI-opnamen

De groei van stieren wordt in sterke mate bepaald door de dagelijkse energie-opname. De stieren zullen bij eenzelfde droge-stofopname door de hogere VEVI-waarde van snijmaiskuil beter groeien dan van voordroogkuil.

In figuur 7 is weergegeven de groei van de stieren, met de gemiddelde dagelijkse VEVI-opname in de proefperiode van 350 dagen, vanaf het levendgewicht van 150 kg. De gevonden groeicijfers en VEVI-opnamen worden vergeleken met de normen voor groei en VEVI-opname zoals vermeld in de Verkorte Tabel van het Centraal Veevoeder Bureau. (CVB).

Uit figuur 7 blijkt dat er in de groei en de dagelijkse VEVI-opname van de stieren een vrij grote spreiding voorkomt. De getrokken lijn toont de hoeveelheid benodigde energie (VEVI) aan voor een stier met een groei van 850-1150 gram per dag. Voor het berekenen van de levendgewichten is de verkregen groei vermenigvuldigd met 350 dagen. Voor het gemiddelde gewicht in de proefperiode zijn de kilogrammen groei gehalveerd en vermeerderd met het begin gewicht van 150 kg.

Het blijkt dat de stieren met als ruwvoer snijmais en snijmais + voordroogkuil in relatie tot de VEVI-opname het beste zijn gegroeid. Hierop volgen de stieren die tijdens de proefperiode eerst voordroogkuil en later snijmaiskuil kregen. De stieren die eerst snijmaiskuil en later voordroogkuil kregen en de stieren met alleen voordroogkuil als ruwvoer, hebben met de opgenomen energie lang niet de groei behaald die volgens de CVB-norm mocht worden verwacht.

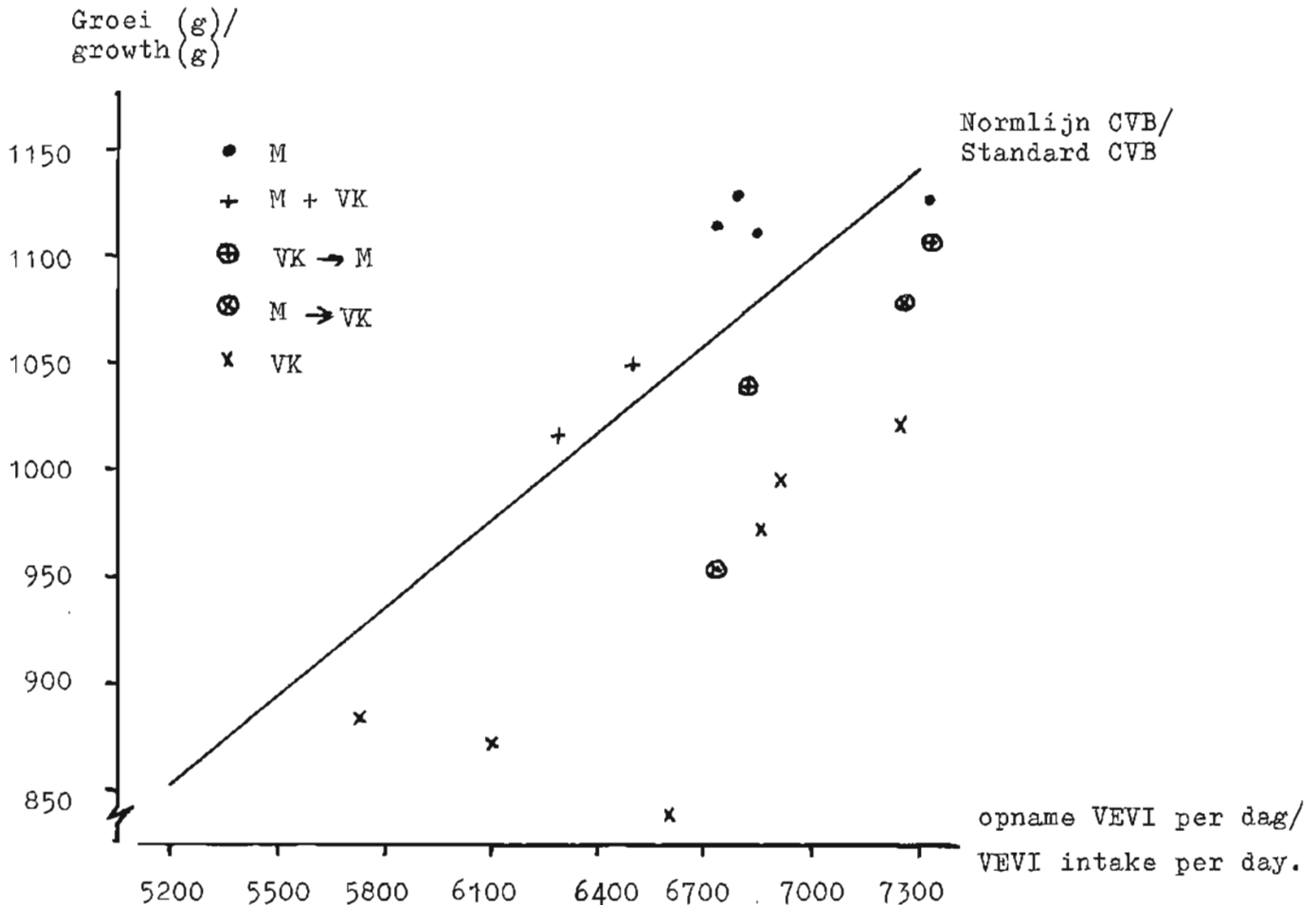
Drie groepen stieren (meer dan 6800 VEVI per dag) met alleen voordroogkuil en een krachtvoergift boven de 3 kg per stier per dag vertonen wel een duidelijk betere groei. Helaas werd deze extra opgenomen energie niet in een betere voederefficiëntie omgezet en ook de groei van deze stieren bleef flink beneden de te verwachten groei volgens de CVB-normen.

Duidelijk komt bij deze proeven naar voren dat bij de huidige VEVI-waardering van ruwvoer de stieren van snijmaiskuil veel beter groeien dan van een zelfde hoeveelheid VEVI uit voordroogkuil.

Uit tabel 3 blijkt dat naast de hogere VEVI-waarden voor snijmaiskuil, ook de variatie in voederwaarde van de partijen snijmaiskuil veel kleiner is dan die van de voordroogkuilen. Mogelijk heeft deze minder constante voederwaarde van de gevoerde voordroogkuil een negatieve invloed op de te realiseren groei van de stieren. Ook is het goed denkbaar dat voor de vleesproduktie de energie uit voordroogkuil, en met name bij minder goede partijen, wordt overgewaardeerd.

Figuur 7 Groei (g per dier per dag) en VEVI-opname. Proefperiode 350 dagen, vanaf 150 kg gewicht. (M=snijmaiskuil; VK=voordroogkuil).

Figure 7 Growth (g per head per days) and VEVI intake. Experimental period 350 days, from 150 kg BW (M=maize silage; VK=wilted grass silage).

Bij de groepen stieren met alleen voordroogkuil en een krachtvoergift van meer dan 3 kg per dag blijkt de totale energiewaarde in het rantsoen eveneens te hoog gewaardeerd te zijn. Naarmate er meer snijmaiskuil in het rantsoen wordt opgenomen komt de energieopname goed overeen met de te verwachten groei. De gevonden verschillen tussen de rantsoenen met snijmaiskuil en die met voordroogkuil komen goed overeen met veel praktijkervaringen.

8. SAMENVATTING

Op het regionale onderzoekcentrum De Vlierd zijn vier proeven uitgevoerd om de invloed van snijmaiskuil en/of voordroogkuil op groei, voederverbruik en slachtkwaliteit van vleesstieren na te gaan. In twee proeven is nagegaan in hoeverre men voordroogkuil naast snijmaiskuil kan voeren. In de twee andere proeven is de invloed van voordroogkuil en snijmaiskuil in een rantsoen bij eenzelfde energieniveau bestudeerd.

De stieren zijn na een gezamenlijke opfok en een korte overgangsperiode voor de proeven ingezet op een gewicht variërend van 115 tot 150 kg.

De volgende objecten werden in het onderzoek opgenomen.

Proef	1 en 2		3 en 4	
Groep	Soort ruwvoer	krachtvoer	Soort ruwvoer	krachtvoer
A	snijmaiskuil	2 kg 28%vre	snijmaiskuil	2 à 3 kg 18%vre
B	snijmaiskuil + voordroogkuil	2 kg 12%vre	eerst snijm.k. later voordr.k.	Hoeveelheid krachtvoer tot energie- niveau van groep A
C	Voordroogkuil	2 kg 12%vre	eerst voordr.k. later snijm.k.	
D	Voordroogkuil	4 kg 12%vre	voordroogkuil	

In de objecten (groepen stieren) met snijmais en/of voordroogkuil is gestreefd naar een droge-stofopname van 50 % snijmaiskuil en 50 % voordroogkuil.

De belangrijkste resultaten van de proeven zijn als volgt.

- In alle proeven bleken de stieren met alleen snijmais als ruwvoer, aangevuld met 2-3 kg krachtvoer, het snelst in gewicht toe te nemen.
- Door het verschil in groei van de stieren zijn vooral de dieren met de voordroogkuil rantsoenen langer aangehouden totdat de optimale slachtrijpheid was bereikt.
- Een dagelijks rantsoen van de helft snijmaiskuil en de helft voordroogkuil gaf ca. 85 gram minder groei per dag dan een rantsoen met alleen snijmaiskuil als ruwvoer.
- Door de lagere (berekende) kosten voor voordroogkuil in vergelijking met snijmais en het goedkopere krachtvoer (minder eiwit) bleken de saldo's van de stieren met snijmais + voordroogkuil het gunstigst te zijn.

- Verder gaf het voeren van eerst voordroogkuil aan de jonge stieren en later snijmaiskuil een betere groei dan eerst snijmaiskuil en later voordroogkuil.
- De lagere opbrengsten van de stieren die voordroogkuil als ruwvoer kregen, werden ten opzichte van de stieren met alleen snijmaiskuil niet goed gemaakt door lagere voederkosten.
- Bij uitsluitend voordroogkuil bleef de groei van de stieren ca. 230 gram per dier per dag achter bij de groei van de stieren die alleen snijmais als ruwvoer kregen.
- Een hogere krachtvoergift naast voordroogkuil gaf wel een flinke groeiverbetering, maar het financiële resultaat bleef ver achter bij dat van de stieren met snijmaistrantsoenen.
- Meer voordroogkuil in het rantsoen gaf minder snel "slachtrijpe" stieren.
- De prijs per kg slachtgewicht (klassering Coveco) bleek voor de stieren met voordroogkuil als ruwvoer steeds lager te liggen dan van de stieren met snijmais.
- Bij de gezamenlijke verwerking van de proef gegevens bleek dat bij eenzelfde dagelijkse VEVI-opname de "snijmaisstieren" sneller groeiden dan de "voordroogkuilstieren".
- Een hoger percentage snijmais in het rantsoen gaf een betere groei van de stieren.
- Gemiddeld kwamen de VEVI-opnamen en de daarbij verkregen groeicijfers voor stieren met snijmaiskuil in het rantsoen vrij goed overeen met de CVB-normen. Er is daarbij echter een verschil tussen de objecten met snijmais en de objecten met voordroogkuil. Vermoedelijk wordt de energie in de voordroogkuil te hoog gewaardeerd.

SUMMARY

On the regional experimental farm for cattle husbandry "de Vlierd" 4 experiments have been carried out to investigate the influence of maize silage and/or wilted grass silage on growth, feed consumption and carcass quality of bulls. In two experiments has been investigated to what extent one can feed wilted grass silage beside maize silage. In the 2 other experiments the influence of wilted grass silage and maize silage in a ration with a same energy level has been studied.

After a uniform rearing period and a short transition period the bulls were placed in the experimental groups with body weights ranging from 115 - 150 kg. The following experiments were carried out.

Experiment Group	1 and 2		3 and 4	
	kind of silage	concentrates	kind of silage	concentrates
A	maize (M)	2 kg 28% dep	M	2-3 kg 18% dep
B	maize (M) +	2 kg 12% dep	first M,	amount to energy level of group A
C	wilted grass (VK)	2 kg 12% dep	later VK	
D	wilted grass (VK)	4 kg 12% dep	first VK later M VK	

In the experiments (groups of bulls) with maize s. and/or wilted grass s. a DM intake of 50% maize s. and 50% wilted grass s. has been tried to reach.

The most important results of the experiments are the following.

- In all experiments the bulls with only maize s. as roughage, supplied with 2 - 3 kg concentrates, appeared to grow most fast.
- Because of the difference in growth of the bulls especially the animals with wilted grass s. rations have been kept longer until the optimal "slaughter maturity" had been achieved.
- A daily ration of one half of maize s. and one half of wilted grass s. gave a less growth of about 85 grammes per day than a ration of only maize s. as roughage.
- The balances of the bulls with maize s. + wilted grass s. appeared to be most favourable because of the lower (calculated) costs for wilted grass s. in comparison with maize s. and the cheaper concentrates (less protein).
- Furtheron feeding of wilted grass s. first to the young bulls and later maize s. gave a better growth than maize s. first and wilted grass s. later.

- The lower returns of the bulls with wilted grass s. as roughage were -with respect to the bulls with only maize silage- not restituted by the lower feed costs.
- With only wilted grass s. the growth of the bulls remained behind about 230 grammes per head per day with the growth of the bulls only fed maize s. as roughage.
- A higher concentrates dose next to wilted grass s. did give a better growth, but the financial result remained far behind with that of the bulls with maize s. rations.
- More wilted grass s. in the ration gave less fast "mature" bulls.
- The price per kg slaughter weight (Coveco classification) appeared to be always lower for the bulls with wilted grass s. as roughage than for the bulls with maize s.
- With the joint analysis of the results it appeared that with a same daily VEVI intake the "maize s. bulls" grew faster than the "wilted grass s. bulls".
- A higher percentage maize s. in the ration gave a better growth.
- On the average the VEVI intakes and the thus gotten growth data for bulls with maize s. in the ration corresponded rather well with CVB standards. However there is a difference between the experiments with maize s. and the experiments with wilted grass s. Probably the energy in the latter is estimated too high.

9. LITERATUUR

1. Straten, H. van der. Vleesstierenhouderij. PR rapport nr. 67, pag. 14 tabel 2.3.
2. Voedernormen voor de landbouw huisdieren uitgave: Centraal Veevoeder Bureau in Nederland. pag. 6.
3. Onderzoek bij vleesstieren met 2, 4 en 6 kg krachtvoer naast onbeperkt ingekuilde snijmais. Jaarverslag 1974/75 Proefboerderij De Vlierd pag. 18 t/m 20.

Bijlage 1 Gewichten en voeropname

MRIJ-stieren	Groep	December 1976			Februari 1977			December 1977			Mei 1980		
		A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D
Datum aankomst kalveren		8/12	8/12	8/12	8/12	9/2	9/2	9/2	9/2	5/12	5/12	8/5	8/5
Start proef		27/4	27/4	27/4	27/4	1/7	1/7	1/7	1/7	28/4	28/4	12/9	12/9
Stieren afgeleverd		7/4	15/4	21/4	25/6	2/7	2/7	12/12	4/7	11/4	21/11	12/12	9/1
Aantal afgeleverde stieren		20	19	21	20	18	18	19	19	20	21	17	18
Lente proefperiode dagen		345	353	359	359	366	366	368	368	348	435	434	484
Gewicht bij aankomst kalveren		46	46	46	47	46	46	46	46	45	48	48	48
Gewicht bij start proef		138	138	137	140	140	140	144	144	149	118	119	119
Groei voorperiode		522	511	474	530	516	605	508	508	550	580	583	558
Afleveringsgewicht		1113	1057	939	1039	1027	879	989	989	1015	1013	1069	907
Groei grammen/dag		303	294	263	315	299	345	297	297	310	331	337	319
Slachtgewicht (kg)		58,0	57,5	55,5	59,4	57,9	57,0	58,5	58,5	56,4	58,2	57,8	57,2
Aanhoudingspercentage		4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Beveelsheid		3,0	3,0	2,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	2,0
Vetbedekking		3,0	3,0	2,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	2,0
Inwendig vet		43	43	45	44	44	43	44	44	46	43	43	44
Coveco klassering		7,30	7,30	7,20	7,25	7,25	7,30	7,25	7,25	7,15	7,30	7,30	7,25
Prijs/kg slachtgewicht f		2212	2146	1894	2284	2168	2519	2153	2153	2217	2467	2460	2313
Bruto-opbrengst gld./dier													
Opname ruwvoer (g/dag)													
ds		M 4465	M 2100	K 4346	K 3662	M 4495	K 5383	K 3497	M 4975	M 4376	K 3639	K 3108	K 4257
vre		207	K 338	617	517	203	669	459	253	K 792	M 195	K 418	508
VEVI		4357	M 2053	3912	3267	4481	4319	2721	4803	M 4201	M 3469	K 2686	3497
Proefperiode kg ds		1540	M 742	1560	1308	1614	2848	1287	1731	M 928	M 735	K 628	2060
kg vre		72	K 119	222	185	73	354	169	88	K 43	M 40	K 85	246
k VEV1		1503	K 761	1405	1166	1609	2285	1002	1671	K 145	M 162	K 96	246
krachtvoer kg	brok	32A	346W	332W	581W	70A	1302A	1557A	10A	M 890	M 701	K 543	1693
krachtvoer gr. ds/dag		117B	612C	432A	808A	716C	698C	3808	698C	426C	404C	48C	3407
gr. VRE		1985	1938	1916	3501	1970	1830	508	1830	2484	3061	2524	454
VEVI		562	199	200	370	582	295	508	565	504	550	440	454
Ruwvoer + krachtvoer ds /dag/gr.		2205	2153	2128	3890	2189	2034	4231	2034	2759	3401	2804	3785
vre		6450	6447	6262	7163	6465	7598	7305	6805	7406	7765	7648	7664
VEVI		769	635	817	987	785	964	967	818	988	993	857	962
dier		6562	6360	6040	7157	6670	6780	6952	6837	7230	7085	7509	7282
totaal kg ds		2225	2273	2248	2538	2321	4020	2688	2368	2925	3541	3319	3709
kg vre		266	224	294	317	282	510	336	285	390	372	372	466
k VEV1		2264	2246	2169	2555	2395	3587	2559	2379	2856	3386	3259	3525
k VEV1 per kg groei		5,9	6,0	6,4	6,9	6,1	7,7	7,0	6,2	7,1	7,3	7,0	8,0

kVEVI-opname											
Proef/ Object	Snij- mais	Voordroog- kuil	Kracht- voer	totale opname	Dagelijkse opname	kg kracht- voer	% snijmais	Eind- gewicht kg 1)	Groei gdd	Voeder- conversie	
1	A	1589	-	788	2377	6,79	2,25	100	546	1131	6,0
	B	746	762	763	2271	6,49	2,18	49	517	1049	6,2
	C	-	1390	749	2139	6,11	2,14	0	456	874	7,0
	D	-	1164	1372	2536	7,25	3,53	0	508	1023	7,1
2	A	1587	-	767	2354	6,73	2,19	100	541	1117	6,0
	B	784	648	770	2202	6,29	2,20	55	506	1017	6,2
	C	-	1232	773	2005	5,73	2,21	0	460	886	6,5
	D	-	950	1470	2420	6,91	4,20	0	499	997	6,9
3	A	1684	-	711	2395	6,84	2,14	100	540	1114	6,1
	B	891	599	869	2359	6,74	2,48	60	484	954	7,1
	C	801	712	874	2387	6,82	2,50	53	514	1040	6,6
	D	-	1320	990	2310	6,60	2,80	0	444	840	7,9
4	A	1750	-	816	2566	7,33	2,33	100	546	1131	6,5
	B	594	807	1141	2542	7,26	3,26	42	528	1080	6,7
	C	1202	448	919	2569	7,34	2,63	73	538	1109	6,6
	D	-	1140	1262	2402	6,86	3,61	0	491	974	7,0

1) Eindgewichten, groei en voederconversie omgerekend bij een aanhoudingspercentage van 58%.

TOT NU TOE VERSCHENEN RAPPORTEN

Prijs

Nr. 1.	Rundvleesproductie in Frankrijk. Verslag van een studiereis, 1971.	.
Nr. 2.	Proef met propyleenglycol als preventief middel tegen slepende melkziekte. Ir. A. B. Meijer e.a., 1972.	.
Nr. 3.	Charolais x FH-stieren voor vleesproductie. Ir. W. L. Harmsen, 1972.	.
Nr. 4.	Vleesproductie in Engeland. Ir. W. L. Harmsen e.a., 1971.	.
Nr. 5.	Bijvoeding van melkvee in de weide. Tj. Boxem, mei 1972.	.
Nr. 6.	Nitraatvergiftiging bij rundvee als gevolg van hoge nitraatgehalten in graslandprodukten. W. Willemsen Ing., 1972.	.
Nr. 7.	Invloed van herinzaai en stikstof op de opbrengst en de botanische samenstelling van grasland. G. Krist, 1972.	.
Nr. 8.	De invloed van het staltype op de groei van stieren. H. E. Harmsen e.a., 1972.	.
Nr. 9.	Het effect van maatregelen tegen het aaltje <i>Trichodorus teres</i> in grasland. J. J. Woldring, 1972.	.
Nr. 10.	Bijvoeren van krachtvoer aan weidend melkvee in het najaar. J. van Geneijgen, Ing., 1972.	.
Nr. 11.	Oogst, opslag en voeding van snijmais in Noord-Italië. Dr. Ir. D. C. M. Boonman e.a., 1973.	f 4,-
Nr. 12.	Rundvleesproductie in Noord-Italië. Ir. W. L. Harmsen e.a., 1973.	f 4,-
Nr. 13.	Melkvee in nazomer en herfst 's nachts op stal. J. W. F. Hijink e.a., 1973.	f 4,-
Nr. 14.	Het gebruik van de computer in de rundveehouderij. Ir. N. Benedictus, e.a., 1973.	f 4,-
Nr. 15.	Slachtrijp maken van jonge stieren. H. E. Harmsen, 1973.	.
Nr. 16.	Invloed van mierzuur op de opname van kullvoer door pinken. Ir. S. Schukking e.a., 1973.	f 4,-
Nr. 17.	Verliezen bij het inkullen van bietenstaartjes. Ing. A. G. Hengeveld, 1973.	f 4,-
Nr. 18.	Snijmais in de rundveevoeding in Frankrijk. Ir. D. Oostendorp e.a., 1973.	.
Nr. 19.	Vleesproductie met afgekalfde vaarzen. Ir. W. L. Harmsen e.a., 1974.	.
Nr. 20.	Voeding van melkvee met weinig ruwvoer. Ing. Tj. Boxem, 1974.	.
Nr. 21.	Oogst, opslag en voeding van snijmais. Werkgroep, 1974.	.
Nr. 22.	Schapenhouderij in Groot-Brittannië. Ir. P. W. Tol, e.a., 1974.	.
Nr. 23.	Muurbestrijding met herbiciden in jong grasland bij lage temperaturen. Ing. L. Roozeboom e.a., 1974.	f 4,-
Nr. 24.	Onderzoek rundvleesproductie in West-Duitsland. Ir. W. L. Harmsen e.a., 1974.	f 4,-
Nr. 25.	Reactie van melkvee op voeding met gedroogd en geperst ruwvoer. Ing. J. van Geneijgen e.a., 1974.	f 4,-
Nr. 26.	Zelfvoeding van snijmaiskuil in vergelijking met andere voedersystemen. Verslag, 1974.	.
Nr. 27.	Voeding van jonge vleesstieren met vers gras en krachtvoer. Ing. H. E. Harmsen e.a., 1974.	.
Nr. 28.	De rundveehouderij in Ierland. 1974.	.
Nr. 29.	Bedrijfssynthese-onderzoek in de Rundveehouderij, 1975.	.
Nr. 30.	Ruwvoerders voor rundvee in Nederland. Productie, handel, gebruik. J. D. Janse, 1975.	.
Nr. 31.	Invloed van grondbewerking op heringezaaid blijvend grasland. Ing. J. J. Woldering, 1975.	f 5,-
Nr. 32.	Periodieke herinzaai van grasland met diepe en ondiepe grondbewerking. J. J. Woldering, 1975.	f 5,-
Nr. 33.	Stikstofbemesting op grasland in het voorjaar. Ing. J. J. Woldering, 1975.	.
Nr. 34.	Grote melkveebedrijven in Canada en de Verenigde Staten. Ir. P. J. M. Snijders, 1975.	.
Nr. 35.	Invloed van herinzaai en stikstof op de opbrengst en de botanische samenstelling van grasland. Ing. J. J. Woldering, 1975.	.
Nr. 36.	Opslag van voordroogkuil en snijmais op melkveebedrijven van 20 ha. Ing. A. R. Ridder, 1975.	.
Nr. 37.	Nitraat- en mineralengehalten van verse en ingekuilde snijmais met een zware organische bemesting. Ing. H. van Dijk e.a., 1975.	f 5,-
Nr. 38.	Grote giften drijfmest op snijmais. Ing. W. Willemsen, 1975.	.
Nr. 39.	Herinzaai van grasland. Verslag van vergelijkend onderzoek met verschillende methoden van herinzaai in de periode 1971 t/m 1974. Ir. W. Luten e.a., januari 1976.	.
Nr. 40.	Bestrijding van ringworm bij rundvee. Beproeving natamycine. Drs. R. Kommerij, juni 1976.	f 5,-
Nr. 41.	Het verstrekken van krachtvoer in ligboxenstallen. Verslag van een werkgroep, juli 1976.	.
Nr. 42.	Invloed van veldperiode en snelheid van nadrogen op de opname van hooi door melkvee. Ing. A. G. Hengeveld, juli 1976.	.
Nr. 43.	Gecombineerde inkuil- en opnameproef met palatafal, bostel en bostelpatmix. Ing. Tj. Boxem en Ing. A. G. Hengeveld, juli 1976.	f 5,-
Nr. 44.	Broodkuil, sleufsilo of torensilo voor opslag van voordroogkuil. Verslag van een werkgroep, september 1976.	f 5,-
Nr. 45.	Automatisering bij de voeding van vleeskalveren. Verslag van een werkgroep, december 1976.	f 5,-
Nr. 46.	Herinzaai van grasland in uiterwaarden. Ing. W. Willemsen, december 1976.	.
Nr. 47.	Het effect van maaien met maai balk en cirkelmaaier bij verschillende stoppelfengten en maaistadia op de opbrengst en botanische samenstelling van grasland. Ing. L. Roozeboom e.a., december 1976.	f 5,-
Nr. 48.	Melkveehouderij en natuurbehoud. Studie in samenwerking met de Cultuurtechnische Dienst. Ing. H. van der Straten en A. van Kekem-Stoffelen, februari 1977.	f 5,-
Nr. 49.	Droge-stofverliezen tijdens de veldperiode. Ing. J. Overvest, april 1977.	.
Nr. 50.	Koppeling melkcontrole-krachtvoeradviesing. Ir. R. Raterink, september 1977.	.
Nr. 51.	Diverse aspecten van hakselen van voorgedroogd gras. Ing. A. G. Hengeveld, augustus 1977.	.
Nr. 52.	Hergroei- en vertraging tijdens de veldperiode. Ing. J. Overvest, oktober 1977.	f 5,-
Nr. 53.	Berekening op melkveebedrijven. Ir. J. Doornbos e.a., oktober 1977.	.
Nr. 54.	Bestrijding van straatgras in grasland. Ing. L. Roozeboom, november 1977.	f 5,-
Nr. 55.	Onderzoek naar mogelijkheden van een weidebedrijf van 20 ha. Verslag studiegroep, december 1977.	.
Nr. 56.	Pinken op alleen ruwvoer. Ing. Tj. Boxem, juni 1978.	.
Nr. 57.	Normen voor de voedervoorziening. H. Wieling e.a., oktober 1977.	f 10,-
Nr. 58.	Vergelijking tussen Limousin x FH-kruislingen en FH- en MRIJ-stieren. A. Westera e.a., november 1978.	f 5,-
Nr. 59.	Twee krachtvoerniveaus voor vleesstieren met verschil in aanleg voor de vleesproductie. A. Westera en Ing. H. E. Harmsen, november 1978.	f 5,-
Nr. 60.	Calciumpoeders en melkziekte bij melkkoeien. Drs. J. W. Seinhorst, januari 1979.	f 5,-

Nr. 61.	Zaaidiepte en aandrukken bij herinzaai van grasland met Engels raalgras. Ing. L. Roozeboom en Ir. W. Luten, februari 1979.	f 5,-
Nr. 62.	Chemische en mechanische kweekbestrijding in grasland. Ing. L. Roozeboom, maart 1979.	f 5,-
Nr. 63.	Doorzaaien van grasland op veen en komklei. Ing. L. Roozeboom en Ir. W. Luten, juli 1979.	f 5,-
Nr. 64.	Veterinaire begeleiding op melkveebedrijven met drachtigheidsproblemen. Drs. R. Kommerij, juli 1979.	f 5,-
Nr. 65.	Het kruisen van schapen. Een schatting van baten en kosten. Ir. J. Doeksen e.a., februari 1980.	f 5,-
Nr. 66.	Invloed van schudden en van opbrengst bij maaien op droge-stofverliezen en droogverloop. Ing. J. Overvest, december 1979.	*
Nr. 67.	Vleesstierenhouderij. Lineaire programmering van een groot aantal technische en economische mogelijkheden. Ing. H. van der Straten, april 1980.	*
Nr. 68.	Voederbieten. Een bedrijfseconomische studie van een werkgroep. Ing. H. van der Straten, mei 1980.	*
Nr. 69.	Schapenhouderij in Noord-Frankrijk. Verslag van een studiereis in oktober 1979. Ir. J. Doeksen e.a., juni 1980.	*
Nr. 70.	Invloed van landbouwzout op opname van graskuil. Ing. A. G. Hengeveld, juni 1980.	f 7,50
Nr. 71.	Invloed van een slechte ontwatering op de arbeidsopbrengst. Studie in samenwerking met de Landinrichtingsdienst. H. v. d. Straten e.a., december 1980.	f 7,50
Nr. 72.	Vleesproductie met jonge stieren. Ing. H. E. Harmsen, december 1980.	f 7,50
Nr. 73.	Romensin in krachtvoer voor vleesstieren. Vergelijkend onderzoek. Ir. D. Oostendorp, december 1980.	*
Nr. 74.	Eenmansmelksystemen op tweemansmelkveebedrijven. Technische en economische informatie op grond van een studie met bedrijfsmodellen. Verslag van een werkgroep, december 1980.	f 7,50
Nr. 75.	Stro in de voeding van melkvee en jongvee. Onderzoek te Selmien en Maarheeze 1976-1978. Ing. Tj. Boxem, juli 1981.	f 7,50
Nr. 76.	Veel krachtvoer in verschillende vorm naast stro of voordroogkuil aan melkvee. J. W. F. Hijink, november 1981.	f 7,50
Nr. 77.	Energieverbruik op melkveebedrijven. Ir. P. J. M. Sijnders, november 1981.	f 7,50
Nr. 78.	Spoeling in rantsoenen voor vleesstieren. Ing. H. E. Harmsen, januari 1982.	f 7,50
Nr. 79.	Kruising van melkvee in bedrijfsverband vergeleken. Studie in samenwerking met het Instituut voor Veeteeltkundig Onderzoek te Zeist. Ir. A. J. T. van Kekem-Stoffelen, november 1981.	f 7,50
Nr. 80.	Eén- en tweemansmelksystemen op driemansmelkveebedrijven. Technische en economische informatie op grond van een studie met bedrijfsmodellen. Verslag van een werkgroep, januari 1982.	f 7,50
Nr. 81.	Schapenhouderij; bedrijfssituaties, prijsverhoudingen en arbeidsbehoefte. Resultaten van een lineaire programmering. Ir. J. Doeksen, juli 1982.	f 7,50
Nr. 82.	Vleesstieren in geïsoleerde en ongeïsoleerde stallen. Onderzoek op de Vlierd 1976-1980. Groei - Voeder- verbruik - Slachtkwaliteit. Ing. H. E. Harmsen (PR) en Ing. A. C. Smits (IMAG), december 1981.	f 7,50
Nr. 83.	Voersystemen in de melkveehouderij. Ir. P. J. M. Sijnders, december 1982.	f 7,50

* = uitverkocht, te raadplegen in diverse landbouwbibliotheken.

Prijs f 7,50

Verkrijgbaar bij het Proefstation voor de Rundveehouderij
Runderweg 6, 8219 PK Lelystad
door storting op giro 2307421
met vermelding: Rapport nr. 84